

Nuorten eriytyvät arkitodellisuudet

Riikka Oittinen

Teksti perustuu kirjoittajan väitöstilaisuuden lectio praecursoriaan Helsingin yliopistossa 14.2.2025. Vastaväittäjänä toimi tutkimusprofessori Sofia Laine (Nuorisotutkimusseura).

Riikka Oittinen (2025) *Nuorten eriytyvät arkitodellisuudet: Etnografinen tutkimus nuorten arjen eriytymisestä asumisessa, koulussa ja vapaa-ajan aktiviteeteissa*. Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 195. 139 s. <http://hdl.handle.net/10138/590869>

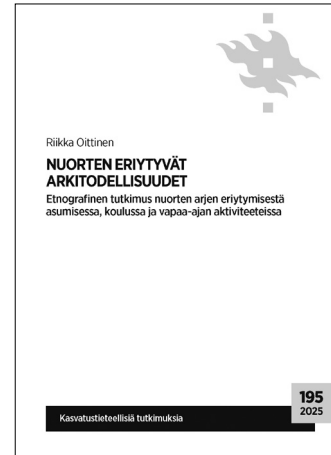
Aloitoin puheenvuoroni kahdella haastattelulainauksella tutkimuskoulu Helmililjasta. Ensimmäinen lainaus on koulun johdon haastattelusta.

Kysyn koulun johdolta: ”Minkälaisii tulevaisuuden mahdollisuuksii ja haasteita sä näät?”

Haastateltava vastaa: ”Polarisoitumisen nään varmaan nyt yhdeksi suurimmaksi. Mua kauhistuttaa ajatus siitä, että meillä ei olisi peruskoulua. Se on kerta kaikkiaan niin mielettömän tärkeä, mahdollisuuksien tasapuolistaja että, huh huh. Se meillä korostuu, ku meillä tosiaan on niin ääripäitä meidän oppilaissa. On niitä, joilla on kaikki mahdollisuudet ja tuki takana ja sitte niitä, joilla ei oikeen oo mitään.”

Toinen lainaus on nuorten haastattelusta.

Kysyn nuorilta: ”Onks sil muuten välii onks jollain rahaa tai ei tai näkyys se mitenkään? (...)”
Huono-osaisesta taustasta tuleva Hugo miettii: ”Niin en mä osaa sanoo. Mä tunnistan kaltaiseni, kun mä nään sen. (...)”

Tarkennan Hugolta: ”Ja kaltaisella sä (...) tarkoitat?”

Hugo vastaa: ”Itseäni. [naurua] (...) Mul ei oo mikään rikas perhe. (...)”

Kysyn Hugolta: ”Miten sä tunnistat sen kaltaisen?”

Hugo vastaa: ”Vaatteista. Luonteesta.”

Näihin kahteen esimerkkiin kiteytyy väitöskirjassani useampi oleellinen havainto ”ääripäiden” oppilas pohjasta ja nuorten arkitodellisuuksien eriytymisestä. Palaan näihin esimerkkeihin myöhemmin puheenvuoroni aikana.

Tutkimukseni kiinnittyy eri yhteiskuntaluokista tulevien nuorten naapurustojen, kouluarjen ja vapaa-ajan aktiviteettien eriytymiseen. Viime aikoina erityistä huolta Suomessa on herättänyt lapsiperheköyhyyden ja ylisukupolvisen huono-osaisuuden syventyminen, joka alueellisen eriytyminen myötä keskittyy yhä enenevässä määrin sosioekonomisesti huono-osaisiin lähiönaapurustoihin (Bernelius 2024; Kallio & Hakovirta 2020; Stjernberg 2019; 2022; Kortteinen & Vaattovaara 2015; Vaattovaara ym. 2018).

Usein alueellisella eriytymisellä eli segregatiolla tarkoitetaan asukkaiden jakautumista sosioekonomisen aseman tai etnisen taustan perusteella eri asuinalueille (ks. esimerkiksi Tammaru ym. 2021).

Suomessa julkisessa keskustelussa huono-osaisia lähiönaapurustoja lähestytään usein ongelmakeskeisesti ja niissä asuviin ihmisiin liitetään negatiivisia mielikuvia ja leimautumista (Junnilainen 2019; Kemppainen 2017; Tuominen 2020). Sosiologi Loïc Wacquantin (2007; 2008a; 2008b) ajatuksia mukaillen ymmärrän, että stigma eli leima, joka usein liitetään yhteiskunnassa marginaalisessa asemassa ja joltain ominaisuuksiltaan ”sopimattomiksi” koettuihin henkilöihin (ks. Goffman 1963), voidaan liittää myös paikkoihin. Leimautuneita paikkoja voivat olla esimerkiksi lähiöstarit, naapurustokorttelit tai kokonaiset asuinalueet kaupungeissa.

Huono-osaisiin lähiöihin kohdistuva ongelmakeskeinen puhe on yksi mekanismeista, joka ylläpitää segregatiota. Tästä ongelmakeskeisestä puheesta tietoisena käsitelin väitöskirjassani kuitenkin leimautumista, joka kytkeytyi perheiden yhteiskuntaluokkaan, köyhyyteen ja huono-osaisuuden kasautumiseen. Päädyin tähän ratkaisuun, sillä katsoin, että jos näitä teemoja ei käsitellä ja tehdä näkyväksi tutkimuksessa, tullaan häivyttäneeksi eriarvoisuuden rakenteita nuorten arjessa.

Tarkoitan köyhyydellä perheen taloudellisten resurssien puutetta (ks. Huilla 2022; Kallio & Hakovirta 2020; Kosunen ym. 2024). Ymmärrän huono-osaisuuden köyhyyttä laajempänä ilmiönä, jolla viitataan sellaisiin perheiden pitkittyneisiin ja kumuloituneisiin hyvinvoinnin haasteisiin, jotka kiinnittyvät taloudellisten resurssien niukkuuden lisäksi esimerkiksi sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin (ks. Huilla 2022; Kallio & Hakovirta 2020; Kosunen ym. 2024).

Väitöskirjassani lähestyin nuorten arkitodellisuuksien eriytymistä segregatioulot-

tuvuuksien (*domains of segregation*) lähestymistavan kautta (Tammaru ym. 2021; van Ham & Tammaru 2016; van Ham, Tammaru & Janssen 2018). Tämä lähestymistapa perustuu ajatukseen siitä, että eriytyminen taustalla olevia tekijöitä voidaan ymmärtää paremmin, mikäli segregatiota tarkastellaan asuinalueiden eriytymistä laajempänä ilmiönä ja tarkastelu tehdään samanaikaisesti arjen eri tiloissa tai konteksteissa, joissa ihmiset vierailevat päivittäin.

Väitöskirjassani olen hahmottanut asumisen, koulun ja vapaa-ajan aktiviteetit nuorten elämässä keskeisiksi segregatioulottuvuuksiksi, jotka määrittävät heidän arkeen tilallisesti ja ajallisesti ja joissa muodostuu tärkeitä sosiaalisia verkostoja. Tutkimustehtävänäni oli selvittää, millaista eriytymistä, leimautumista ja eriarvoisuutta samaa yläkoulua käyvien, erilaisista yhteiskuntaluokista tulevien nuorten välillä ilmenee näitä segregatioulottuvuuksia ja niiden keskinäissuhteita tarkasteltaessa.

Poikkitieteellinen, kouluetnografinen väitöskirjani tuo uusia näkökulmia eriytymiskeskusteluun Suomessa, sillä ensinnäkin olen tarkastellut eriytymistä samanaikaisesti eri segregatioulottuvuuksien näkökulmasta erilaisista yhteiskuntaluokista tulevien nuorten arjessa ja toiseksi olen kiinnittänyt keskusteluun mukaan nuorten välillä tapahtuvan alueellisen ja sosiaalisen leimautumisen sekä eriarvoisuuden. Eri segregatioulottuvuuksien samanaikainen tarkastelu voi paljastaa oleellisia vuorovaikutussuhteita segregatiion eri ulottuvuuksien välillä. Tämä puolestaan voi auttaa kehittämään uusia tapoja tukea lapsia ja nuoria sekä vähentää eriytyminen potentiaalisia haittoja.

Toteutin tutkimukseni osana Paikallinen koulutuseetos -tutkimushanketta. Hankkeessa tutkittiin hyvin toimivia peruskouluja ja kaupunkien eriytyminen haasteita. Väitöskirjani etnografinen aineisto tuotettiin lukuvuotena 2019–2020 hankkeessa

mukana olleissa kahdessa yläkoulussa, joita kutsun Helmililjan ja Pellavaliljan kouluiksi. Väitöskirjani ensisijainen aineisto koostuu 46 yläkouluikäisen nuoren etnografisista haastatteluista Helmililjan ja Pellavaliljan yläkouluista sekä havainnointiaineistosta ja 16 henkilökunnan jäsenen etnografisista haastatteluista Helmililjan yläkoulusta. Vastasin etnografisen aineiston tuotannosta Helmililjan koulussa, ja Tiina Luoma tuotti etnografisen aineiston Pellavaliljan koulussa. Olen määritellyt Tiina Luoman tuottaman havainnointiaineiston Pellavaliljan koulusta tämän tutkimuksen toissijaiseksi aineistoksi.

Seurasimme Luoman kanssa yhteensä neljän koululuokan arkea Helmililjan ja Pellavaliljan yläkouluissa yhden lukuvuoden ajan noin kahdesti viikossa. Kaksi havainnointiin osallistuneista koululuokista oli painotusluokkia ja kaksi yleisopetuksen luokkia. Helmililja ja Pellavalilja, joissa tutkimuskoulut sijaitsevat, ovat kaupungin keskiarvoon verrattuna matalan sosioekonomisen statuksen naapurustoja pääkaupunkiseudulla. Oppilaat tulivat kouluihin kuitenkin sosioekonomisesti vaihtelevista naapurustoista ja yhteiskuntaluokaltaan erilaisista taustoista.

Seuraavaksi käsittelen väitöskirjani keskeisiä tuloksia kolmen eriarvoisuutta tuottavan tekijän kautta, jotka kytkeytyvät: 1) naapurustojen eriytymiseen ja leimautumiseen, 2) koulun sisäiseen eriytymiseen ja yhteiskuntaluokittuneisiin erontekoihin koulussa ja 3) vapaa-ajan aktiviteettien eriytymiseen ja leimautumiseen.

Ensimmäinen eriarvoisuutta tuottava tekijä nuorten välillä oli se, miten he kykenivät vastustamaan naapurustojen sosiaalisesta eriytymisestä ja leimautumisesta aiheutuvia haittoja päivittäisessä elämässään. Perheen yhteiskuntaluokka ilmensi sitä, missä ja miten nuori asui. Kodin naapurusto – joko lähellä tai etäällä paikoista, joihin oli kerääntynyt sosiaalisia ongelmia – muovasi sitä, keitä nuori

kohtasi lähiympäristössään matkalla kouluun ja harrastuksiin, viettäessään naapurustossa aikaa kavereiden kanssa sekä sitä, minkälaisen koulureitin hän valitsi ja tunsiko hän turvatomuutta liikkueensa naapurustossaan.

Lähiön julkinen leimautuminen kiinnitettiin tiukemmin työväenluokkaisiin ja huono-osaisista taustoista tuleviin nuoriin, jotka asuivat, kävivät koulua ja viettivät vapaa-aikaa leimautuneessa lähiössä. Heille näytti olevan tyypillisempää sisäistää ulkopuolisten stigmatisoivia käsityksiä heidän naapurustostaan, mikä joidenkin kohdalla heijastui kielteisellä tavalla osaksi heidän identiteettiään ja omanarvontuntoaan. Stigman sisäistyminen ei koskettanut yhtä lailla keskiluokkaisissa naapurustoissa asuvien (pääosin keskiluokkaisista taustoista tulevien) nuorten arkea, sillä vaikka he kävivät leimautuneessa lähiössä koulua, he asuivat ja viettivät usein suurimman osan vapaa-ajastaan sen ulkopuolella.

Lähiössä ja sen ulkopuolella asuvat nuoret käyttivät eri tavalla normalisointia keinona vastata naapuruston leimautumiseen. Lähiössä asuvat nuoret normalisoivat naapurustoaan osoittamalla, että heidän asuinpaikkansa oli tavanomainen lähiö verrattuna muihin vastaaviin asuinalueisiin ja, että he viihtyivät siellä hyvin. Osa keskiluokkaisissa naapurustoissa asuvista nuorista erottautui lähiöstä normalisoimalla keskiluokkaisia naapurustoja ja stigmatisoimalla huono-osaisia lähiönaapurustoja.

Tulokseksi havainnollistavat sitä, miten Suomessa sosiaalisen segregaaation ja leimautumisen tuottamat haitat kohdistuivat selkeästi enemmän huono-osaisissa lähiöissä kuin sen ulkopuolella asuvien nuorten arkeen. Väitöskirjani yhteiskuntapoliittinen johtopäätös on se, että osana segregaaatiokeskustelua tulisi tunnistaa tarkemmin se, kenelle alueellisesti eriytymisestä ja leimautumisesta on varsinaisesti haittaa, ja mihin tulisi keskittyä segregaaation noidankehien ehkäisemiseksi.

Aikaisemmissa tutkimuksissa huono-osaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten on todettu olevan erityisen alttiita eriytymisen tuottamille haitoille, jotka voivat kohdistua heihin ylisukupolvisesti (Tammaru ym. 2021; van Ham, Tammaru & Janssen 2018).

Toinen eriarvoisuutta tuottava tekijä nuorten välillä kiinnittyi koulun sisäiseen eriytymiseen. Helmilijassa nuoret tulivat yläkouluun lähinnä kahdesta alakoulusta, joista toinen keräsi oppilaansa pääosin sosioekonomisesti huono-osaisemmista ja toinen hyväosaisemmista naapurustoista. Kenttäjaksolla havaitsin kuitenkin, että kahdesta alakoulusta tulleet nuoret eivät sekoittuneet laajasti keskenään Helmililjan yläkoulussa.

Lisäksi nuoret opiskelivat Helmilijassa painotus- ja yleisluokilla. Linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa myös Helmilijassa painotusluokilla opiskelleista nuorista suurin osa oli keskiluokkaisia ja valtaväestöä edustavia (Berisha & Seppänen 2017; Kosunen ym. 2020; Seppänen, Rinne & Riipinen 2012). Painotusluokalla, jossa opiskelu oli aloitettu jo alakoulussa, nuoret muodostivat kaverisuhteita pääosin oman koululuokkansa sisältä.

Tämän tutkimuksen keskeinen löydös on se, että eri alakouluista tulevien ja painotus- ja yleisluokilla opiskelevien nuorten välille syntyi yhteiskuntaluokkaan kiinnittyviä erontekoja, jotka ulottuivat saman aikaisesti arjen eri konteksteihin. Tästä esimerkkinä on seuraava keskiluokkaisten nuorten keskustelu, jossa eronteot nuorten välillä koskevat saman aikaisesti asumista, kouluarkea ja vapaa-aikaa:

Saaga sanoo: Painotusluokka on vähän sillee, (...) no ekanaki ne harrastaa [painotusaineeseen liittyvää harrastusta].

Eevi jatkaa: Ne on sillee [tietyin] näköisiä ja ne pukeutuu silleen siististi. (...) Mut sit jos vertaa yleisluokkaa niin ne on vähän sillee et on just kymmenen minuuttii sit heränny ja käyny ehkä neljä päivää sit suihkussa. (...)

Kysyn nuorilta: Mistä te luulette et se johtuu?

Nora toteaa: Must tuntuu et se on tää alue.

Saaga jatkaa: Niin alue ja ehkä rahasuhde. (...)

Nora sanoo: Nii et jos olis sillee, et kaikki luokat on laitettu tälle seisomaan tohon käytävälle niin sen kyl huomaa silleen sen eron. (...)

Saaga jatkaa: Niin, mitkä oikeestaan sopii minneki luokalle. (...)

Myöhemmin haastattelussa puhutaan vielä lisää naapurustojen eroista:

Saaga sanoo: Ne (kerrostalot Helmilijassa) näyttää semmosilt bokseilta mihin on vaan tungettu joku väri nopeesti päälle.

Nora jatkaa: Et se näyttää siltä et kaikki tyylii täällä asukkaat (...) olis tosi köyhii tai sillee. (...) Monesti ite sanon silleen et mä asun [viereisessä pientalonaapurustossa] (...) koska no ensinnäki mä oon [sieltä] ja toiseks sitten mä en halua et kaikilla tulee se ennakko-oletus musta, että mä oisin semmonen, et mä en ois yhtää hyvä koulussa ja joisin ja tälle.

Kuten edellinen esimerkki osoittaa, nuorten välisten erontekojen taustalle hahmottui alueellista ja sosiaalista leimautumista. Nuorten välillä tapahtuva leimautuminen kiinnittyi asumisessa sosioekonomisesti huono-osaisien naapurustojen ja niiden asukkaiden leimautumiseen, koulussa perhetaustan köyhyiden ja huono-osaisuuden leimautumiseen ja vapaa-ajalla hengailun leimautumiseen.

Väitöskirjani tulokset osoittavat, että jos halutaan ehkäistä nuorten eriytymistä yläkoulun sisällä, kunnan koulutuspoliittisessa päätöksenteossa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota alakoulujen välisen eriytymisen ehkäisemiseen. Lisäksi olisi pohdittava keinoja siihen, miten painotusluokat saavuttaisivat paremmin erilaisista taustoista tulevien perheiden lapset ja miten painotus- ja yleisluokilla olevia nuoria voitaisiin tuoda yhteen koulun arjessa sekä tarkastella erilaisia tapoja toteuttaa painotettua opetusta.

Kolmas ja viimeinen eriarvoisuutta tuottava tekijä nuorten välillä syntyi vapaa-ajan aktiviteettien eriytymisestä ja leimautumisesta. Linjassa aikaisempien nuorten vapaa-aikaa koskevien tutkimusten kanssa Helmilijassa varallisuustaustoiltaan ääripäistä tulevien

nuorten vapaa-aika oli eriytynyt tilallisesti ja ajallisesti sekä sosiaalisten verkostojen osalta (Ahtiainen & Määttä 2024; Salosuo 2021).

Tavoitteelliset sekä runsaasti aikaa ja taloudellisia resursseja vaativat harrastukset kuuluivat keskiluokkaisten nuorten arkeen. Köyhistä ja huono-osaisista taustoista tulevat, lähiössä asuvat nuoret puolestaan keksivät runsaasti ilmaisia paikallisia aktiviteetteja, joissa heidän vapaa-aikansa lähinnä kului.

Keskiluokkaiset, tavoitteellisesti harrastavat nuoret usein paheksuivat ja puhuivat leimaavalla tavalla nuorten hengailusta lähiössä. Huomionarvoista oli se, miten hengailun leimautuminen kiinnittyi alueelliseen leimautumiseen ja kouluarkeen. Keskiluokkaisten nuorten puheissa kielteinen suhtautuminen hengailuun yhdistyi usein lähiönaapuruston leimautumiseen, koulussa heikosti pärjäämiseen ja kaveripiirien erotteluihin koulussa. Erityisesti köyhistä ja huono-osaisista taustoista tuleville nuorille hengailu oli kuitenkin merkityksellinen, ilmainen ja sosiaalinen vapaa-ajanviettotapa.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että nuorten vapaa-ajan aktiviteettien eriytymiseen ja leimautumiseen tulisi kiinnittää yhä enemmän yhteiskunnallista huomiota. Nuorten harrastaminen on merkittävä tapa saada nuoret mukaan yhteiskuntaan, se tuottaa tärkeitä taitoja sekä sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia. Lisäksi harrastaminen voi tarjota mahdollisuuksia tulevaisuuden ja kouluvalintojen kannalta. Nuorten harrastamiseen liittyy myös potentiaalisia kasvavien erojen ja syvenevien erontekojen riskejä.

Väitöskirjani tulosten perusteella väitän ensinnäkin, että nuorten välille syntyneet eronteot ja hierarkiat olivat yhteiskunnallisesti merkityksellisiä erityisesti sen takia, että niissä jokin paikka, ominaisuus, tai ihmisryhmä asettui yhteiskunnassa normaaliksi ja jokin leimattiin normaaliuden ulkopuolelle (ks. myös Goffman 1963; Wacquant 2008a).

Kytkeytyessään yhteiskuntaluokkaan nämä nuorten väliset eronteot uusinsivat yhteiskuntaluokkien välisiä valtasuhteita ja sosiaalisia positioita (ks. myös Bourdieu 1984; 1986; Skeggs 2014) sekä erilaisista taustoista tulevien ihmisryhmien arvottamista samanaikaisesti eri segregaatioulottuvuuksilla.

Erilaisista yhteiskuntaluokista tulevien nuorten arkitodellisuuksien välinen eriytyminen olisikin syytä ottaa yhä laajemmin akateemiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun Suomessa. Kuten Helmililjan koulun johto totesi puheenvuoroni alussa, katson, että yhteiskunnallinen polarisaatio, jolla tarkoitan syvenevää kuilua huono-osaisten ja hyväosaisten ihmisten välillä, on yksi keskeisistä eriytyksen seurauksista ja todellinen uhka nuorten hyvinvoinnin kannalta.

Toiseksi väitän, että nuorten arkitodellisuuksien eriytyksen ehkäisemiseksi ei yksin riitä, että erilaisista taustoista tulevat nuoret tuodaan samaan yläkouluun. Näin ehkäistään koulujen välistä tilastollista eriytymistä, mutta ei puututa koulujen sisällä nuorten arjessa tapahtuvaan eriytymiseen ja leimautumiseen.

Tutkimukseni tulokset viittaavat siihen, että kouluyhteisössä tarvittaisiin aktiivisia toimia, joissa kiinnitettäisiin yhä enemmän huomiota 1) naapuruston leimautumisen haastamiseen nuorten keskuudessa, 2) oppilasryhmittelykäytäntöihin koulun sisäisen eriytyksen näkökulmasta, 3) siihen, miten erilaisista yhteiskuntaluokista tulevia nuoria tuodaan yhteen ja lisätään ymmärrystä ja vuorovaikutusta heidän välilleen sekä 4) eriarvoisuuden arkisten ilmenemismuotojen ehkäisemiseen nuorten kouluarjessa. Lisäksi nämä toimet voisivat saavuttaa paremmin nuoret ja sitä kautta myös koulun tavoitteet, mikäli niissä kuunneltaisiin laajemmin nuorten ajatuksia ja otettaisiin heidät mukaan suunnitteluun.

Puheenvuoroni alussa huono-osaisesta taustasta tulevan nuoren ajatus siitä, että hän

”tunnistaa kaltaisensa”, osoittaa, kuinka merkityksellisiä yhteiskuntaluokkaan kiinnittyvät erot ja eronteot voivat olla nuorten arjessa. Tarvittaisiin kuitenkin lisää tutkimustietoa siitä, miten nuoria saataisiin tuotua yhteen arjen eri tiloissa ja mitkä asiat voisivat yhdistää eri perhetaustoista tulevia nuoria.

Lähteet

- Ahtiainen, Hanna & Määttä, Suvi (2024) *Väestöryhmittäiset ja alueelliset erot ohjattuun harrastustoimintaan osallistumisessa ja siinä tapahtuneet muutokset helsinkiläisillä 8.- ja 9.-luokkalaisilla*. Tutkimuksia 2024:3. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.
- Berisha, Anna-Kaisa & Seppänen, Piia (2017) Pupil selection segments urban comprehensive schooling in Finland: Composition of school classes in pupils' school performance, gender, and ethnicity. *Scandinavian Journal of Educational Research* 61(2), 240–254.
- Bernelius, Venla (2024) Koulutuksen maantiede: Oppimistulokset ja kaupunkikehitys. Teoksessa Sonja Kosunen, Sara Juvonen, Heidi Huilla & Marja Peltola (toim.) *Koulu ja eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 46–63.
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Bourdieu, Pierre (1986) The Forms of Capital. Teoksessa John G. Richardson (toim.) *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press, 241–258.
- Goffman, Erving (1963) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Huilla, Heidi (2022) *Kaupunkikoulut ja huono-osaisuus*. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 135. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Junnilainen, Lotta (2019) *Lähiökylä – Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.
- Kallio, Johanna & Hakovirta, Mia (2020) *Lapsiperheet, köyhyys ja huono-osaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Kemppainen, Teemu (2017) *Disorder and Insecurity in a Residential Context: A Study Focusing on Finnish Suburban Housing Estates Built in the 1960s and 1970s*. Tutkimuksia 2017:2. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot.
- Kortteinen Matti & Vaattovaara, Mari (2015) Segregation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (6), 562–574.
- Kosunen, Sonja & Bernelius, Venla & Seppänen, Piia & Porkka, Miina (2020) School choice to lower secondary schools and mechanisms of segregation in urban Finland. *Urban Education* 55 (10), 1461–1488.
- Kosunen, Sonja & Peltola, Marja & Juvonen, Sara & Huilla, Heidi (2024) Johdanto: Eriytyminen ja eriarvoisuus koulussa. Teoksessa Sonja Kosunen, Sara Juvonen, Heidi Huilla & Marja Peltola (toim.) *Koulu ja eriarvoisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 7–24.
- Salasuo, Mikko (2021) *Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa aikatuutkimus 2020*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 233.,
- Seppänen, Piia & Rinne, Risto & Riipinen, Pauliina (2012) Oppilaiden kouluvalinnat, koulujen suosio ja perheiden sosiaalinen asema: Lohkoutuuko perusopetus kaupungeissa? *Kasvatus* 43: 226–243.
- Skeggs, Beverley (2014) *Elävä luokka*. Suom. Lauri Lahikainen ja Mikko Jakonen. Tampere: Vastapaino.
- Stjernberg, Mats (2019) *Concrete Suburbia: Suburban Housing Estates and Socio-spatial Differentiation in Finland*. Department of Geosciences and Geography A 77.
- Stjernberg, Mats (2022) Suburban housing estates in Finland: Historic development and contemporary challenges. Teoksessa Paul Maginn, Katrin B. Anacker (toim.) *Suburbia in the 21st century*. Routledge, 156–176.
- Tammaru, Tiit, Knapp, David, Silm, Siiri, van Ham, Maarten & Witlox, Frank (2021) Spatial underpinnings of social inequalities: A vicious circles of segregation approach. *Social Inclusion* 9 (2), 65–76.
- Tuominen, Pekka (2020) Historical and Spatial Layers of Cultural Intimacy: Urban Transformation of a Stigmatised Suburban Estate on the Periphery of Helsinki. *Social Inclusion* 8 (1), 34–43.
- Vaattovaara, Mari & Joutsiniemi, Anssi & Kortteinen, Matti & Stjernberg, Mats & Kemppainen, Teemu (2018) Experience of a Preventive Experiment: Spatial Social Mixing in Post-World War II Housing Estates in Helsinki, Finland. Teoksessa Daniel Baldwin Hess, Tiit Tammaru & Maarten van Ham (toim.) *Housing Estates in Europe: Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*. Cham: Springer, 215–240.
- van Ham, Maarten & Tammaru, Tiit (2016) New Perspectives on Ethnic Segregation Over Time & Space. A Domains Approach. *Urban Geography* 37 (7), 953–962.
- van Ham, Maarten, Tammaru, Tiit & Janssen, Heleen J. (2018) A multi-level model of vicious circles of socio-economic segregation. Teoksessa *OECD*:

- Divided cities: Understanding intra-urban disparities.* Paris: OECD, 135–154.
- Wacquant, Loïc (2007) Territorial stigmatization in the age of advantaged marginality. *Thesis Eleven* 91 (1), 66–77.
- Wacquant, Loïc (2008a) *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality.* Cambridge: Polity.
- Wacquant, Loïc (2008b) Ghettos and Anti-ghettos: An Anatomy of the New Urban Poverty. *Thesis Eleven* 94 (1), 113–118.
- Wacquant, Loïc & Tom Slater & Virgílio Borges Pereira (2014) Territorial Stigmatization in Action. *Environment and Planning A: Economy and Space* 46 (6), 1270–1280.